

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 21201/2023
11.07.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд у већу судија: Бранка Станића, председника већа, Татјане Миљуш и Татјане Матковић Стефановић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., улица ..., коју заступа пуномоћник Небојша Пејић, адвокат у ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво, Одељење у Суботици, ради утврђења и исплате, одлучујући о ревизији тужене против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1577/2022 од 16.03.2023. године, у седници већа одржаној 11.07.2024. године донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужене изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1577/2022 од 16.03.2023. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Суботици П 13/21 од 04.04.2022. године, одбијен је примарни тужбени захтев за утврђење да је тужилца стекла право својине на пољопривредном земљишту уписаном у лист непокретности број ... к.о. ..., парцела број ... у потесу ... шор, њива друге и треће класе у укупној површини од 25ха 61а 75м² у 120113/256175 дела и да је тужена дужна трпети да се тужилца на основу пресуде без ичијег даљег питања или одобрења, упише у одговарајућем регистру непокретности, као и да се обавезе РГЗ СКН ... да изврши упис утврђеног права својине тужилце (став 1); одбијен је део примарном тужбеног захтева за исплату износа од 6.996.874,19 динара на име накнаде за коришћење предметног земљишта у периоду од 24.02.2011. године до 24.02.2021. године, са законском затезном каматом од дана подношења тужбе до исплате (став 2); делимично је усвојен евентуални тужбени захтев и обавезана је тужена да тужилци исплати износ од 28.277.990,00 динара са законском затезном каматом од дана пресуђења до исплате (став 3); док је одбијен део евентуалног тужбеног захтева за исплату затезне камате на досуђени износ за период од дана утужења до дана пресуђења (став 4). Ставом 5. изреке пресуде обавезана је тужена да тужилци накнади трошкове парничног поступка у износу од 458.525,00 динара са затезном каматом од дана извршности пресуде до исплате.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1577/2022 од 16.03.2023. године жалба тужене се одбија, пресуда Вишег суда у Суботици П 13/21 од 04.04.2022. године, у побијаном усвајајућем делу одлуке из става 3. и 5. изреке, потврђује. Одбијен је и захтев тужене за накнаду трошкова жалбеног поступка.

Против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1577/2022 од 16.03.2023. године, тужена је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права

Врховни суд је испитао побијану другостепену пресуду у границама прописаним одредбом члана 408. Закона о парничном поступку („Сл. гласник РС“ 72/11...са изменама) и закључио да ревизија тужене није основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Друге битне повреде поступка се у ревизији не истичу.

Према чињеничном стању које је утврђено у поступку, закључком Среског народног суда у Бачкој Тополи, Вп 356/45 од 21.11.1945. године, одређено је спровођење конфискације целокупне имовине супруге ББ рођене ББ1 (у даљем тексту ББ1) из ..., а попис је био заказан за 06.12.1945. године. Записником о конфискации од 06.12.1945. године, пописана је конфискована имовина и то некретнина уписана у з.к. уложак број ... општина ..., кат. честица број ..., ораница у XIV дужи од 12 јутара и 462 квхв и вангрунтовно право плодуживања некретнине уписане у з.к. уложак број ... општина ..., кат. честица број ..., ораница у XIV дужи од 12 јутара и 463 квхв.

Одлуком Среског народног суда у Бачкој Тополи Вп 356/45 од 23.04.1946. године, конфискована је целокупна имовина ББ1 из ..., претходно пописана записником о конфискации од 06.12.1945. године, а затим је на основу те одлуке, закључком Среског народног суда као земљишнокњижног суда у Бачкој Тополи од 26.09.1946. године, одређена укњижба права власништва у корист ФНРЈ у целости на конфискованој имовини из з.к. улошка број ... и у $\frac{3}{4}$ дела из з.к. улошка број ...

Срески народни суд у Бачкој Тополи је својом одлуком од 11.03.1947. године ставио ван снаге своју одлуку од 23.04.1946. године и одлучио да се сва имовина конфискована по тој одлуци има вратити ББ1 из ..., а Срески народни суд као земљишнокњижни суд у Бачкој Тополи се задужује да успостави пређашње земљишнокњижно стање. Ова одлука од 11.03.1947. године донета је са образложењем да је Срески народни одбор Бачка Топола повукао предлог за конфискацију, с тим да ББ1 нема право на накнаду штете од стране државе.

Предметне две парцеле, број ... и ... биле су предмет комасације и решењем од 15.12.1986. године комисије која је комасацију спроводила, расподељене су учеснику комасације, кориснику земљишта у друштвеној својини АИК Бачка Топола, ППО Бачка, ООУР Дожа Ђерђ Бачка Топола.

Дана 28.11.2017. године, између Министарства привреде Републике Србије и д.о.о. ББ Минаqua за производњу минералне воде и безалкохолних пића Нови Сад, закључен је уговор о продаји капитала акционарског друштва Дожа Ђерђ за ратарство, сточарску производњу и трговину Бачка Топола.

Решењем Агенције за реституцију, број 46-001959/2014 од 23.01.2018. године одбијен је захтев овде тужиле за враћање одузете имовине, односно обештећење, који је поднет 22.01.2014. године иза бивше власнице ББ1, као неоснован. У образложење

тог решења се наводи да је тражена имовина деконфискована и враћена у власништво бившем власнику одлуком Среског народног суда у Бачкој Тополи од 11.03.1947. године, те да Агенција за реституцију није надлежна да отклања последице неважеће одлуке о конфискацији, односно за спровођење уписа о враћању (у пређашње стање) и стављање ван снаге одлуке о конфискацији у земљишњим књигама. Тужила се на ово решење жалила, а њена жалба је одбијена решењем Министарсва за финансије Републике Србије број 46-00-00261/2018-13 од 22.11.2019. године, са упутством да незадовољна страна може против ове одлуке покренути управни спор, подношењем тужбе Управном суду. Управни спор тужила није покренула.

Тужила је унука покојне ББ1, преминуле 27.10.1971. године, и за њеног наследника је оглашена решењем о наслеђивању Основног суда у Суботици О 1267/2020 од 20.08.2020. године, које је постало правноснажно 17.09.2020. године. Тржишна вредност предметног земљишта утврђена је на износ од 240.500 евра, што представља 28.279.722,00 динара.

Полазећи од оваквог чињеничног стања, првостепени суд је у целости одбио тужбени захтев за утврђење да је на предметном земљишту тужила стекла право својине и за исплату накнаде за коришћење земљишта за период од 24.02.2011. године до дана подношења тужбе 24.02.2021. године, из разлога да су парцеле новог премера, које одговарају парцелама старог премера чији је власник била покојна ББ1, у моменту подношења тужбе делом у власништву Дожа Ђерђ д.о.о. Бачка Топола а делом у власништву Општине Бачка Топола, односно да нису у власништву тужене Републике Србије, нити их је тужена користила у периоду за који тужила тражи исплату накнаде за коришћење земљишта, те да земљиште тражене заменске парцеле број ... к.о. ... није било у власништву покојне ББ1. Првостепени суд је делимично усвојио евентуални тужбени захтев, досудивши тужили накнаду која представља тржишну противвредност одузетог земљишта, из разлога што налази да постоји пропуст у раду органа тужене, односно њеног правног претходника ФНРЈ, јер није поступљено по одлуци Среског народног суда у Бачкој Тополи од 11.03.1947. године, којом је Среском народном суду као земљишнокњижном суду у Бачкој Тополи наложено да изврши повратни упис права власништва на спорним парцелама, те да пропуст органа тужене, односно његово непоступање да спроведе враћање у пређашње земљишнокњижно стање, поновним уписом права власништва у корист сада покојне ББ1 на спорним парцелама, за последицу има изостанак заштите права на имовину, које представља једно од основних људских права, које је заштићено Уставом Републике Србије и међународним конвенцијама, чији је потписник Република Србија.

Другостепени суд прихвата закључак првостепеног суда и налази да је тужила у овој парници доказала да је њеном правном претходнику, сада покојној ББ1, због пропуста у раду органа тужене, повређено право на имовину јер одлука о деконфискацији имовине никада није спроведена, због ког пропуста је њена имовина касније била отуђена од стране тужене, док ББ1 за живота никада није обештећена, а то обештећење представља њену заоставштину, коју тужила као правни следбеник ранијег сопственика, покојне ББ1, основано потражује у висини тржишне вредности предметне непокретности.

Другостепени суд закључује да право тужиле да захтева исплату накнаде узроковане повредом права на мирно уживање и заштиту имовине, остварује се

непосредно на основу члана 58. Устава Републике Србије, као и члана 1. Протокола уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода, јер одредба члана 18. став 2. Устава Републике Србије прописује да се Уставом јемче и као таква непосредно примењују, људска и мањинска права зајемчена општеприхваћеним правилима међународног права, потврђеним међународним уговорима и законима. Према одредби члана 1. Протокола уз Европску конвенцију за заштиту људских права и основних слобода (Париз, 20.03.1952. године), свако физичко или правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права.

Врховни суд у свему прихвата закључак другостепеног суда.

Наводи ревизије да је побијана другостепена пресуда донета погрешном применом материјалног права су неосновани.

Ревидент у ревизији, понавља разлоге из жалбе и сматра да није утврђено да ли је правном претходнику тужиле достављена одлука Среског народног суда у Бачкој Тополи од 11.03.1947. године, којом је стављена ван снаге одлука о конфискацији имовине, да тај моменат, што по становишту ревидента представља битну чињеницу, јер ако је достављена одлука у том случају за пасивно држање претходника који није показао вољу да оствари своје право, последице не може сносити тужена.

Ови наводи се не могу прихватити као основани. У побијаној одлуци је образложено, да због пропуста у раду тадашњег земљишнокњижног суда, није дошло до формалног спровођења судске одлуке од 11.03.1947. године о деконфискацији имовине а што је према решењу о деконфискацији била обавеза среског народног суда као земљокњижног органа. Поред тога од посебног значаја је чињеница да одлука о деконфискацији није никада ни фактички извршена враћањем незаконито одузете имовине, ББ1. Напротив, овом имовином је располагано у поступку комасације који је спроведен након смрти правног претходника тужиле ББ1 а потом и у поступку приватизације који је спроведен у привредном друштву Дожа Ђерђ коме је у претходном поступку комасације, додељен део имовине, која је требала по претходно наведеном решењу да се врати правном претходнику тужиле.

У поступку је утврђено да правни претходник тужиле за живота никада није остварила правичну сатисфакцију због незаконито извршене повреде њеног права на мирно уживање имовине и како није могућа реална реституација, то тужила као наследница ранијег сопственика има право на досуђену накнаду, као вид компензације, која реално одражава вредност одузете имовине којом је, а што посебно треба нагласити, кроз поступак приватизације располагала управо тужена. Тужила као наследник ранијег сопственика, не може, у конкретном случају, да сноси штетне последице због нечињења државе у погледу успоставе земљокњижног стања које је било пре конфискације имовине а и због чињења државе у погледу располагања са предметном имовином, нити исто може бити разлог за изостанак заштите права на имовину гарантованог чланом 58. Устава РС и чланом 3. ст. 1. Закона о основама својинскоправних односа.

Према оцени Врховног суда, тужиљи право на накнаду за конфисковану имовину припада по основу одредбе члана 6 Закона о изменама и допунама Закона о конфискации имовине и о извршењу конфискации („Сл. лист ФНРЈ“ бр. 61/46 преч.текст 74/46) којом је прописано да у случају обуставе поступка о конфискации, правноснажне ослобађајуће пресуде или поништења одлуке о конфискации, конфискована имовина се враћа власнику. Ако није могуће враћање саме имовине, надокнадиће се њена вредност у новцу.

Правним претходницима тужиље, а ни тужиљи конфискована имовина никада није враћена, а тужена је била у обавези да то учини, сходно претходно цитираној одредби закона. Право на враћање имовине – одузетих непокретности (право својине) не застарева, па како није могуће у конкретном случају вратити имовину, тужена је дужна надонадити вредност имовине. Стога и по оцени Врховног суда неутврђени моменат, када је сада покојна ББ1 примила судску одлуку од 11.03.1947. године, није у конкретној ситуацији од значаја за пресуђење у предметном спору.

То су разлози на основу којих је Врховни суд применом процесних овлашћења из члана 414. Закона о парничном поступку, одлучио као у изреци пресуде.

**Председник већа-судија
Бранко Станић,с.р.**

За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић